

UŽKREČIAMŪJŲ LIGŲ IR AIDS CENTRAS

Redaktoriaus žodis

Kaip ir praeitais metais Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras šį rudenį parengė ir išleido antrąją sergamumo užkrečiamosiomis ligomis Lietuvoje apžvalgą.

Pastaraisiais metais Lietuvos gyventojų sergamumas užkrečiamomis ligomis (UL) auga ir kasmet sudaro apie penktadalį visų užregistruotų susirgimų. 98 proc. visų 2012 m. sirgusių užkrečiamomis ligomis sudarė darbingo amžiaus žmonės ir vaikai.

Lietuvos gyventojai 2012 m., kaip ir ankstesniais metais, dažniausiai sirgo per orą plintančiomis infekcijomis. Tai sudarė daugiau nei 90 proc. visų pernai užregistruotų atvejų.

Leptospirozė - reta, bet pavojinga liga, kuria kaimo gyventojai, Lietuvoje 2012 m., sirgo dažniau nei miesto. Dažniausiai šia liga užsikrečiama vasarą ir rudenį, kuomet daugiau laiko praleidžiame gamtoje. Be to, rudenį padaugėja graužikų, migruojančių žiemoti į gyvenamąsias patalpas, skaičius. Jei norime būti sveiki - svarbu nepamiršti šių kenkėjų platinamų infekcijų profilaktikos.

Lapkričio 18 dieną minėjome Europos supratimo apie antibiotikus dieną. Europos ligų prevencijos ir kontrolės centro duomenimis ženkliai padidėjo infekcijų sukėlėjų atsparumas karbapenamams. Gydant infekcines ligas, antibiotikai turi būti skiriami ir vartojami tikslingai: išsiaiškinus sukėlėją, nustatius dozavimą ir gydymo trukmę. Vienas svarbiausių mikroorganizmų atsparumo problemos sprendimo būdų - visuomenės ir medikų švietimas apie racionalų ir atsakingą antimikrobinių medžiagų vartojimą.

Nepamirškite, kad tiek su bakterijomis, tiek su virusais kovoti padeda higiena. Per nešvarias rankas plinta 80 proc. užkrečiamųjų ligų. Kadangi higienos įpročiai formuojasi vaikystėje, pakvietėme ikimokyklinių įstaigų ir pradinių klasių ugdytinius bei jaunas šeimas lavinti asmens higienos įpročius ir kūrybiškai pažvelgti į švarias rankas - sukurti „švarių rankų šokį“.

Visi konkurso dalyviai pasirodė šauniai, o svarbiausia - išmoko, kaip teisingai plauti rankas. Nuo šiol jie mokės tai atlikti linksmi ir rankų plovimas galės būti smagiu žaidimu. Sveikiname nugalėtojus!

Malonaus skaitymo!
Prof. dr. Saulius Čaplinskas

Šiame numeryje:

Pristatytas naujas leidinys	2 p.
Pristatyti Europos vyrų, turinčių lytinių santykių su vyrais (VSV), internetinės apklausos rezultatai	3 p.
Per 9 šių metų mėnesius Lietuvoje užregistruoti 177 susirgimai sifiliu	3 p.
Leptospirozė - reta, bet pavojinga liga	4 p.
Graužikų platinamų infekcijų profilaktika	5 p.
Spalio 24-oji - pasaulinė poliomieliito diena	6 p.
Rugsėjo 28-oji - pasaulinė pasiutligės diena	6 p.
Pasaulyje minima plaučių uždegimo diena	8 p.
Kviečia Pasaulinės AIDS dienos protmūšis: „AIDS: geriau žinoti“	8 p.
Europos supratimo apie antibiotikus diena 2013: kiekvienas yra atsakingas	9 p.
Sveikiname iniciatyvos „Švarių rankų šokis“ nugalėtojus!	9 p.

Pristatytas naujas leidinys - „Sergamumo užkrečiamomis ligomis Lietuvoje 2012 metais apžvalga“.

Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro (ULAC) organizuotoje Nacionalinėje užkrečiamųjų ligų konferencijoje pristatytas naujas leidinys - „Sergamumo užkrečiamomis ligomis Lietuvoje 2012 metais apžvalga“.

„Pastaraisiais metais Lietuvos gyventojų sergamumas užkrečiamomis ligomis (UL) auga ir kasmet sudaro apie penktadalį visų užregistruotų susirgimų. 98 proc. visų 2012 m. sirgusių užkrečiamomis ligomis sudarė darbingo amžiaus žmonės ir vaikai“, - konferencijos atidaryme teigė Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro vadovas, profesorius Saulius Čaplinskas.

Pernai Lietuvoje užregistruota 680 240 susirgimų užkrečiamomis ligomis, iš kurių didžiąsą dalį, t.y. 93,73 proc., sudarė sergamumas oro lašeliniu būdu plintančios infekcijos, kur dauguma (91 proc.) sudarė susirgimai gripu ir viršutinėmis kvėpavimo takų infekcijomis. Likusią UL susirgimų dalį sudarė: 2,72 proc. - žarnyno infekcinės ligos, 1,83 proc. - parazitinės ligos, 0,19 proc. - plaučių tuberkuliozė, 0,045 proc. - virusiniai hepatitai ir 1,49 proc. - kitos infekcinės ligos.

Lietuvoje kasmet vidutiniškai užregistruojama apie 20 tūkst. per maistą ir vandenį plintančių žarnyno infekcinių ligų atvejų. Salmoneliozė yra dažniausia per maistą plintanti infekcija Lietuvoje, tačiau sergamumas 2012 m., palyginti su 2011 m., sumažėjo 23 procentais. Didžiausi sergamumo salmonelioze rodikliai yra vaikų iki 6 m. amžiaus grupėse. Pagrindiniais salmoneliozės rizikos veiksniais išlieka vištų kiaušiniai, vištiena ir jų produktai. Pernai buvo užregistruota 50 salmoneliozės protrūkių (2011 m. - 67).

Virusinės žarnyno infekcijos sudarė apie 48 proc. visų žarnyno infekcijų. Rotavirus ir Norovirus sukeltos infekcijos yra dažniausios. Didžiausias sergamumas registruojamas vaikų iki 3 m. amžiaus grupėje.

2012 m. Lietuvoje užregistruoti 2 259 susirgimai parazitinėmis ligomis. Apie 75 proc. visų parazitinių ligų sudarė enterobiozė (spalinės). Kasmet Lietuvoje yra registruojama žmonių trichineliozės atvejų. 2003 - 2012 m.

duomenimis 57,9 proc. visų trichineliozės protrūkių įvyko dėl namų ūkyje užaugintų infekuotų kiaulių mėsos, kuri nebuvo tikrinta dėl trichineliozės.

Pastarąjį dešimtmetį (2003-2012 m.) Lietuvoje buvo stebima erkių plintamų ligų sergamumo didėjimo tendencija. Pernai, lyginant su 2011 m., susirgimų erkiniu encefalitu bei Laimo liga užregistruota atitinkamai daugiau: 25,6 proc. ir 10,3 procentais.

Sergamumas vakcinomis valdomomis infekcijomis - difterija, stablige, tymais - per pastarąjį dešimtmetį (2003-2012) mažėja. 2012 m. (Lyginat su 2011m.) sergamumas vėjaraupiais, kokliušu, epideminiu parotitu (kiaulyte) padidėjo. Sergamumas meningokokine infekcija 2012 m. išliko panašus kaip ir 2011 metais. Registruotos 8 meningokokinės infekcijos sukeltos mirtys.

Susirgimų raudonuke ir pasiutlige 2012 m. nebuvo registruota.

Pernai, lyginant su ankstesniais metais, oficialiai registruotas mažesnis sergamumas ūminiu virusiniu hepatitu B ir C. Tačiau sergamumo ūminiu virusiniu hepatitu B rodiklis Lietuvoje, lyginant su kitomis ES šalimis, yra tarp aukščiausių.

Analizuojant dešimties metų skiepijimo apimčių tendencijas, didėjimo tendencija yra stebima tik skiepijant difterijos, stabligės, kokliušo vakcina 1 metų vaikus, kitų vakcinų skiepijimo apimtys pastaraisiais metais sumažėjo.

2012 m. užregistruoti 1430 nauji susirgimo tuberkulioze atvejai. Sergamumas TB nuo 2010 m. didėja. 2012 m. užregistruoti 78 vaikų TB atvejai, iš kurių apie 16 proc. sudarė susirgimai atvira plaučių TB. Pagal ligotumą tuberkulioze Lietuva išlieka pirmaujanti Europoje. Apžvalga apie sergamumą UL parengta pagal Užkrečiamųjų ligų ir jų sukėlėjų valstybės informacinės sistemos bei Tuberkuliozės valstybės informacinės sistemos duomenis.

Daugiau informacijos apie sergamumą užkrečiamosiomis ligomis Lietuvoje 2012 m. rasite ulac.lt

Pristatyti Europos vyrų, turinčių lytinių santykių su vyrais (VSV), internetinės apklausos rezultatai

Spaudos konferencijoje LR Seime vykusioje š.m. lapkričio 7 d. pristatyti Europos vyrų, turinčių lytinių santykių su vyrais (VSV), internetinės apklausos rezultatai. Tai EMIS (angl. European MSM Internet Survey) projektas, kurį finansavo Europos Komisija. Iš viso internetiniame tyrime dalyvavo apie 180 tūkst. VSV, iš 38 Europos šalių. Lietuvoje apklausoje dalyvavo 595 VSV. Tai didžiausias kada nors vykdytas tarptautinis tyrimas tarp VSV Europoje.

Tyrimo tikslas - išsiaiškinti VSV informuotumą apie ŽIV ir lytiškai plintančias infekcijas (LPI), riziką užsikrėsti ŽIV ir kitomis LPI, nesaugios seksualinės elgsenos skirtumus tarp VSV įvairiose Europos šalyse bei nustatyti, kokių prevencinių priemonių reikia VSV sveikatos stiprinimui ir saugojimui. Europinio tyrimo koordinatorių Lietuvoje buvo Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras.

EMIS tyrimo duomenimis, vidutinis Lietuvos VSV respondentų amžius 29 metai (Europos šalių vidurkis - 34,1). 65,7 proc. tyrimo respondentų Lietuvoje save laiko homoseksualais (Europos vidurkis - 71,6 proc.). Likusieji pažymėjo, kad jie - biseksualūs.

Tyrimo duomenimis, dideli skirtumai tarp šalių stebimi klausimuose apie atvirumą dėl savo seksualinės orientacijos. Lietuva patenka į tą šalių grupę, kur mažiausias procentas VSV yra atviri dėl savo seksualinės orientacijos (atviri reiškia, kad su respondentu artimai bendraujantys žmonės - šeimos nariai, draugai, bendradarbiai - žino apie netradicinę jo seksualinę orientaciją). Visų tyrime dalyvavusių šalių respondentų šio rodiklio vidurkis - 39 proc. Lietuvoje - 22,7 proc. Žemesnis nei 25 šis rodiklis yra ne tik Lietuvoje, bet ir Makedonijoje, Moldavijoje, Serbijoje, Rumunijoje, Kroatijoje, Turkijoje, Ukrainoje bei Baltarusijoje. Aukščiausias šis rodiklis - Jungtinėje Karalystėje (66,9 proc.), Švedijoje (69,2 proc.), Norvegijoje

(72,7 proc.).

Kiek daugiau nei kas trečias vyras (36,3 proc.) apklausos metu turėjo vieną nuolatinį partnerį vyrą (Europos vidurkis aukštesnis - 39 proc.). 49,7 proc. respondentų nurodė, kad neturi vieno pastovaus lytinio partnerio ir yra vieniši. Tyrimo duomenimis, 43 proc. respondentų Lietuvoje nurodė, kad pirmuosius lytinius santykius su vyru turėjo būdami jaunesni nei 18 metų. (Europos mediana - 48,7 proc.). Daugiausiai nepilnamečių jaunuolių, turėjusių pirmus lytinius santykius su vyrais buvo Turkijoje ir Kipre (po 55,1 proc.), Norvegijoje - 54,6 proc.

Saugesni lytiniai santykiai nėra apklaustų vyrų prioritetas. 40,5 proc. vyrų, turėjusių analinių lytinių santykių per pastaruosius 12 mėn., nenaudojo prezervatyvų. Prezervatyvus, galinčius apsaugoti nuo lytiškai plintančių infekcijų, su nenuolatiniiais lytiniais partneriais dažnai ar visada naudoja 67 proc. respondentų. Likusieji juos naudoja kartais, retai ar nenaudoja iš viso. Dauguma - 83 proc., tyrimo respondentų Lietuvoje teisingai atsakė į penkis su ŽIV/AIDS susijusius klausimus. Tačiau šis rodiklis žemesnis nei tyrime dalyvavusių Europos šalių vidurkis (93,1 proc.). Beveik 70 proc. respondentų teigė, kad yra patenkinti savo turimomis žiniomis apie ŽIV/AIDS ir lytiškai plintančias infekcijas, 8,9 proc. - nepatenkinti, likusieji - neturi tvirtos nuomonės. Beveik pusė respondentų nėra pasiskiepiję nuo virusinio hepatito B, kuris plinta lytinių santykių metu. Pilną vakcinacijos nuo virusinio hepatito B kursą yra gavę tik 20,7 proc. respondentų ir tai yra mažiausias procentas lyginant su kitomis Europos valstybėmis. Du procentai apklausos dalyvių (12 asmenų) nurodė, kad jų ŽIV tyrimo rezultatas yra teigiamas.

Parengė Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro specialistai

Per 9 šių metų mėnesius Lietuvoje užregistruoti 177 susirgimai sifiliu

Per 9 šių metų mėnesius Lietuvoje užregistruoti 177 susirgimai sifiliu, iš kurių vienas įgimtas. Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro duomenimis, tai 5 atvejais daugiau nei pernai per tą patį laikotarpį. Sifilis diagnozuotas 93 vyrams ir 84 moterims. Aštuoniems asmenims sifilis išaiškintas vėlyvoje stadijoje.

Tarp šiame užsikrėtusiųjų sifiliu - 4 nepilnamečiai: trys berniukai iš Šiaulių, Kauno, Jonavos ir mergaitė iš Vilniaus (pernai iš viso 10, iš kurių 9 mergaitės).

Per 9 šių metų mėnesius sifilis išaiškintas 17 nėščiuoju, iš kurių viena penkiolikmetė. Apie pusė sifiliu užsikrėtusių nėščiųjų infekcijos šaltinio nežinojo, kita dalis nurodė sutuoktinį - sugyventinį. Nėščiosioms dėl sifilio perdavimo rizikos vaikui, rekomenduojama pasitikrinti 2 kartus: pirmąjį nėštumo trimestrą ir trečiąjį nėštumo trimestrą. Tyrimų išlaidas apmoka ligonių kasos.

Šių metų sausio - rugsėjo mėnesiais Lietuvoje atlikta 10 tūkst. daugiau tyrimų dėl sifilio lyginant su tuo pačiu praėjusių metų laikotarpiu.

Naujausiais Europos ligų prevencijos ir kontrolės centro duomenimis, didžiausi sergamumo sifiliu rodikliai 2011 metais užfiksuoti Rumunijoje (11/100 tūkst. gyv.), Maltoje (10,8/100 tūkst. gyv.) ir Lietuvoje (8,4/100 tūkst. gyv.). Pastaraisiais metais (2007-2011) sergamumas sifiliu

išaugo visose Skandinavijos šalyse, Vokietijoje, Portugalijoje, Ispanijoje, Lenkijoje ir kt. Europos valstybėse sifilis 3 kartus dažniau diagnozuotas vyrams nei moterims. Lietuvoje pernai moterų, kurioms diagnozuotas sifilis nustatyta daugiau nei vyrų, atitinkamai 121 ir 107.

Sifilis - lytiškai plintanti infekcija (LPI), kurios sukėlėjas į organizmą patenka per gleivines (lyties organų, burnos, tiesiosios žarnos) ar odos smulkius pažeidimus (įtrūkimus) lytinių santykių (vaginalinių, oralinių, analinių) metu.

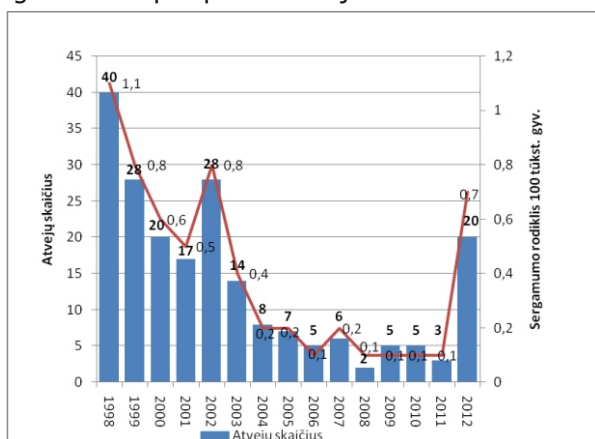
Pirminis sifilis dažniausiai pasireiškia viena opa, vadinama šankeriu, ir limfmazgių, esančių kirkšnių srityje, padidėjimu. Nuo užsikrėtimo iki pirmųjų ligos simptomų praeina nuo 10 iki 90 dienų (vidutiniškai 21 diena). Opa, atsiradusi infekcijos patekimo vietoje, paprastai būna kietu dugnu, apvali, nedidelė ir neskausminga, neniežinti.

Retais atvejais gali formotis ir daugybinės opos kitose kūno vietose (burnoje, ant liežuvio, pažastyse ir kt.). Po kelių savaičių opa gali užgyti savaime, tačiau, jei nepaskiriamas gydymas, infekcija (sifilis) progresuoja į antrinę stadiją.

Parengė ŽIV/AIDS, LPI ir hepatitų epidemiologinės priežiūros skyrius

Leptospirozė - reta, bet pavojinga liga

Leptospirozė - užkrečiamoji gyvulių ir žmonių liga, kurią sukelia bakterijos *Leptospira interrogans* (leptospiros). Pirmą kartą Lietuvoje ji diagnozuota 1945 m. Per 1998 - 2012 m. laikotarpį iš viso užregistruoti 208 žmonių leptospirozės atvejai. Šie skaičiai, tikėtina, turėtų būti didesni nes ligos klinika dažnai būna panaši į gripo ir leptospirozė lieka nedidžios. Lyginant su 2003 - 2011 m. sergamumo leptospiroze rodikliais, 2012 m. registruotas didesnis sergamumas nei įprastai (0,7 atv. / 100 tūkst. gyv.) (1 pav.). Per pirmuosius septynis 2013 m. mėnesius užregistruoti 6 leptospirozės atvejai.

1 pav. Sergamumo leptospiroze 1998-2012 m. dinamika.

EpiNorth duomenimis, 2012 m. 316 leptospirozės atvejų (0,69 atv. / 100 tūkst. gyv.) užregistruota Ukrainoje, 37 (0,39 atv. / 100 tūkst. gyv.) - Baltarusijoje. Latvijoje ir Estijoje atitinkamai nustatyta po 4 ir 5 leptospirozės atvejus.

Šia liga gali sirgti įvairūs laukiniai ir naminiai gyvūnai: graužikai, raguočiai, kiaulės, šunys, kailiniai žvėreliai. Gyvūnams, užsikrėtusiems leptospiromis, dažniausiai nebūna jokių simptomų, tačiau jie išskiria leptospiras su šlapimu ir užteršia dirvą, vandenį. Leptospiros į žmogaus organizmą patenka per pažeistą odą bei gleivines. Žmonės dažniausiai leptospiroze užsikrečia prižiūradami naminius gyvulius, juos skerdziant, dorojant skerdienu, valgant graužikų išskyromis užterštą maistą. Užsikrėsti galima besimaudant, geriant ar naudojant buitines reikmėms atvirų vandens telkinių vandenį, užterštą leptospiras nešiojančių graužikų ar gyvulių šlapimu. Rečiau užsikrečiama šienaujant drėgnose pievose, medžiojant, žvejojant. Žmogus nuo žmogaus neužsikrečia.

Pirmieji ligos požymiai (karščiavimas, galvos, strėnų, blauzdų skausmas), užsikrėtus leptospiromis, paprastai prasideda po savaitės, tačiau inkubacinis ligos periodas gali trukti ir keletą savaičių. Liga gali komplikotis inkstų, kepenų funkcijos nepakankamumu, meningitu ir kt.

Kaimo gyventojai turi didesnę riziką sirgti leptospiroze, kadangi dažniau susiduria su leptospirozės rizikos faktoriais: gyvulių priežiūra, žemės ūkio darbai. 2012 m. Lietuvoje sergamumas leptospiroze tarp kaimo gyventojų buvo didesnis nei tarp miesto gyventojų, atitinkamai 1 atv. / 100 tūkst. gyv. ir 0,49 atv. / 100 tūkst. gyventojų. Vertinant absoliučiais skaičiais, tiek mieste, tiek kaime buvo užregistruota po 10 atvejų.

Susirgimai leptospiroze 2012 m. buvo registruoti 6 regionuose (1 lentelė). Didžiausias sergamumas leptospiroze užregistruotas Utenos ir Alytaus regionuose.

Dažniausiai leptospiroze užsikrečiama vasarą ir

Regionas	Atvejų skaičius	Rodiklis 100 tūkst. gyv.	Procentai
Alytaus	3	1,93	15
Kauno	1	0,16	5
Panevėžio	3	1,21	15
Šiaulių	3	1,01	15
Utenos	5	3,35	25
Vilniaus	5	0,61	25
Iš viso:	20	0,7	100

1 lentelė. Sergamumas leptospiroze Lietuvoje pagal regionus 2012 m.

rudenį, kuomet daugiau laiko praleidžiama gamtoje. Be to, rudenį padaugėja graužikų, migruojančių žiemoti į gyvenamąsias patalpas, skaičius.

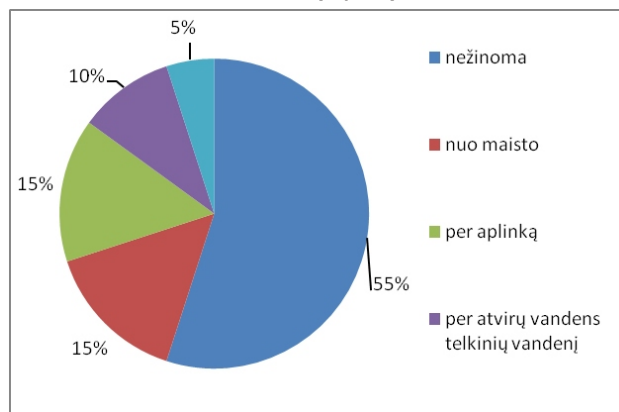
2012 m. išreikšto sergamumo pakilimo nepastebima. Susirgimai leptospiroze buvo registruojami ištisus metus, išskyrus gruodžio ir vasario mėnesius. Daugiausia susirgimų buvo nustatyta kovo (4 atvejai) ir rugsėjo (3) mėnesiais.

Leptospiroze dažniausiai serga suaugusieji. 2012 m. daugiausia susirgusiųjų buvo 65 - 74 metų amžiaus grupėje (6 atv.) (2 lentelė).

Amžiaus grupė	Susirgimų skaičius (n)	Procentai	Rodiklis 100 tūkst. gyv.
0-17 m.	1	5	0,17
18-24 m.	0	0	0
25-34 m.	2	10	0,53
35-44 m.	2	10	0,48
45-54 m.	4	20	0,86
55-64 m.	2	10	0,56
65-74 m.	6	30	2,09
75-84 m.	3	15	1,47
85 m.+	0	0	0
Iš viso:	20	100	0,7

2 lentelė. Susirgimų atvejai pagal amžiaus grupes

20 proc. susirgusiųjų (4 atv.) turėjo sąlytį su smulkiaisiais graužikais. 55 proc. susirgusiųjų asmenų užsikrėtimo būdas nežinomas (2 pav.).

2 pav. Užsikrėtimo būdai

45 proc. (9 atv.) ligonių gydytojai iš karto įtarė leptospirozę, likusiems asmenims buvo nustatytos kitos pirminės diagnozės: ūminis hepatitas A (1), somatinis susirgimas (9), bakterinės žarnyno infekcijos (1). 95 proc. atvejų leptospirozės diagnozė patvirtinta serologiniais metodais - nustatyti antikūnai prieš *L. icterohaemorrhagiae*, *L. pomona*, *L. pyrogenes*, *L. grippityphosa*, *L. javanica*, *L. bataviae*.

Parengė Epidemiologinės priežiūros skyriaus visuomenės sveikatos specialistė S. Žukauskaitė - Šarapajevienė

Graužikų platinamų infekcijų profilaktika

Kenkėjai - graužikai, vabzdžiai, erkės ir kiti buitiniai parazitai. Jie gali perduoti užkrečiamųjų ligų sukėlėjus, padaryti materialinę žalą.

Norint apsaugoti visuomenės sveikatą, nuosavybę, maisto produktus bei jų žaliavas būtina naikinti graužikus ir buitinius parazitus.

Platinamos ligos: leptospirozė, jersiniozė, listeriozė, pseudotuberkuliozė, trichineliozė, bruceliozė, tuliaremija, salmoneliozė, erkinis encefalitas, Laimo liga ir kt. Graužikai yra ir virusų, kuriuos gali perduoti žmogui, nešiotojai.

Graužikai bei buitiniai parazitai platina ligas, naikindami ir užkrėsdami maistą bei darydami žalą aplinkai. Be to, žiurkės ir pelės puola maistą laukuose, soduose, gyvulininkystės fermose, maisto perdirbimo įmonėse. Tai viena iš nedaugelio gyvūnų grupių, kuri gali gyventi laukinėje gamtoje ir taip pat sėkmingai klestėti žmonių būste ar šalia jo.

Graužikai įsiveisia maisto gamybos ir perdirbimo įmonėse, parduotuvėse, žemės ūkio bendrovėse, pramonės įmonėse, vaikų ugdymo įstaigose, asmens sveikatos priežiūros ir profilaktikos įstaigose bei gyvenamuosiuose būstuose. Jie lengvai prisitaiko prie įvairių sąlygų. Šie ligų sukėlėjai ne tik ėda, bet ir gadina produktus, užteršdami juos šlapimu, seilėmis, išmatomis arba plaukais.

Graužikų padaromi nuostoliai pasaulio mastu yra didžiuliai. Ekspertai apskaičiavo, jog žiurkės ir pelės per metus sugadina tiek maisto, kiek užtektų pamaitinti 2000 mln. žmonių. Visur, kur tik yra graužikų, egzistuoja ligų išplitimo galimybė ir priklausomai nuo vietovės landšafto, dirvožemio savybių bei kitų palankių sąlygų, sudaro gamtinius infekcijos židinius. Tyrimų duomenimis nustatyta, kad tarp graužikų vyksta nuolatinė užkrečiamųjų ligų sukėlėjų cirkuliacija. Erkės bei graužikų blusos, kurios priklauso nuo graužikų gausos ir kitų palankių veiksnių, palaiko šią nenutrūkstamą cirkuliaciją.

Viena iš aktualiausių graužikų platinamų infekcinių ligų yra leptospirozė. Dažniausiai šią ligą platina įvairių rūšių pelės ir žiurkės, o iš naminių gyvūnų - karvės, kiaulės, avys, šunys, katės, arkliai ir kt. Sveikas žmogus nuo sergančio žmogaus neužsikrečia.

Tiek ūmia tiek lėtine ligos forma sergantys gyvūnai su išskyromis į aplinką platiną užkratą (leptospiros). Leptospirozės sukėlėjai aplinkoje išlieka gyvi gana ilgai: vandenyje iki 22 dienų, drėgname dirvožemyje - 3 mėnesius, o ant maisto produktų bei kitų paviršių kelias dienas. Leptospiros nejautrios šalčiui, tačiau jautrios tiesioginiams saulės spinduliams, aukštai temperatūrai, dezinfekcinėms medžiagoms, bei rūgščiai terpei.

Graužikai ir kiti gyvūnai užsikrečia ėdami leptospiromis užkrėtą maistą, pašarus, gerdami vandenį. Manoma, kad jie užsikrečia ir poravimosi metu.

Šios infekcinės ligos sukėlėjas patenka į žmogaus organizmą pro gleivines arba pažeistą odą, kontaktuojant su užteršta aplinka. Žmonės dažniausiai užsikrečia besimaudydami, gerdami ar naudodami buitines reikmės atvirų vandens telkinių vandenį, tiesioginio sąlyčio su infekuotais graužikais ar gyvuliais, jų šlapimu ar kitais kūno skysčiais metu.

Dažniausiai infekuojamas uždarytų rezervuarų (balų, ežerų, tvenkinių, taip pat šulinių) vanduo, kuris gali būti užterštas pelinių graužikų ir stambiųjų raguočių - infekcijos nešiotojų - šlapimu. Svarbu vaidmenį infekcijos perdavime vaidina pilkosios žiurkės, kurių šlapime yra daug leptospirų.

Leptospirozės inkubacinio periodo trukmė 7 - 9 dienos, bet gali trukti ir 4 - 19 dienų, rečiau - 30 dienų. Leptospirozė prasideda staiga: iki 39 - 40 °C pakyla temperatūra, skauda galvą, strėnas, ypač blauzdų raumenis. Kartais prasideda pykinimas, vėmimas, pilvo skausmai. Kai kuriems ligoniams atsiranda geltos požymių, inkstų pažeidimo bei meningito reiškiniai, gali išberti. 5 - 10 proc. susirgusiųjų išsivysto sunki ligos forma, kurios metu pasireiškia viena iš šių klinikinių kombinacijų: inkstų nepakankamumas, kepenų nepakankamumas ar pneumonitas ir hemoraginė diatezė.

Persirgus šia infekcija lieka tik specifinis imunitetas. Tad galimi ir pakartotini susirgimai leptospiroze.

Jau keleri metai iš eilės leptospirozės atvejai registruojami Joniškio, Kelmės, Šiaulių, Pasvalio ir kitose rajonuose. Šiai ligai atsirasti turi įtakos drėgni ir šarminiai dirvožemiai, sudarantys palankias sąlygas graužikams daugintis ir ligos židiniams formuotis.

Kaip apsisaugoti?

Apsisaugoti nuo graužikų ir jų platinamų ligų padeda profilaktinės veterinarijos ir higienos priemonės:

- labai svarbu laikytis asmens higienos taisyklių maisto subjektuose. Šių įmonių darbuotojai turi dėvėti specialią aprangą, dažnai plauti rankas su muilu (būtinai - po darbo);

- vengti namuose auginamų žiurkėnų glostymo, bučiavimo nes graužikų platinamos ligos perduodamos per tokių graužikų ekskrementus, seiles;

- negerti vandens iš atvirų vandens šaltinių;

- plauti daržoves ir vaisius tekančiu vandeniu;

- nevertoti maistui graužikų apgraužtų ir, be abejo, užterštų maisto produktų;

- maisto subjektuose sandariai uždengti maisto produktus, vandenį ir visus maisto gamtinimo reikmenis;

- tinkamai prižiūrėti aplinką, sudaryti graužikams netinkamas gyvenimo sąlygas (pašalinti buitines atliekas, nupjauti žolę ypač aplink pastatus ir neleisti jai užaugti aukštesnei nei 10 cm.);

- jeigu ant pastatų raizgosi vijokliniai augalai, juos pašalinti;

- žvejai, pasirinkdami žūklei ramius užutekius, privalo žinoti, kad šias vietas mėgsta ir pakrantėse gyvenančios vandens žiurkės, ondatros, kurios dažnai serga leptospiroze, nešioja užkratą, savo išmatomis, šlapimu

Tęsinys 6 p.

Pradžia 5 p.

užteršia pakrantes ir vandenį. Žvejys, maudamas ant kabliuko jauką, nukabindamas žuvį, susiteršia rankas, jas plauna čia pat. Leptospiros ramiame, netekančiame vandenyje išgyvena ilgai, todėl neatsargūs žvejai gali užsikrėsti ir susirgti sunkia liga;

• gyventojai savo jėgomis gali ir turi naikinti graužikus bei kitus kenkėjus savo namuose, butuose, ūkiniuose pastatuose, sodų sklypuose, garažuose ir kitose patalpose veterinarijos vaistinėse ar parduotuvėse parduodamais neprofesionaliam naudojimui skirtais preparatais;

• kol graužikai neišplito, juos galima naikinti mechaninėmis priemonėmis (spąsteliais, gaudyklėmis,

lipniomis juostomis, suteptomis klizais ir kt.), dažnai gelbsti ir natūralūs graužikų priešai - katės. Bet jei graužikai jau išplito, be cheminių priemonių neapsieisime;

• naujas graužikų naikinimo būdas yra elektroniniai spąstai, kuriuose naudojamos anglies dvideginio dujos;

• saugiausiai graužikų naikinimo paslaugą atlieka profilaktinių dezinfekcijos įmonių specialistai, turintys licenciją šiai veiklai ir suteikiantys atliktų darbų garantiją. Be to, jie turi cheminių medžiagų, skirtų tik profesionaliam naudojimui.

Parengė ULAC Epidemiologinės priežiūros skyriaus dezinfektologas Jonas Antanavičius

Spalio 24-oji - Pasaulinė poliomieliito diena

Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) duomenimis, iki šių metų rugpjūčio 27 d., pasaulyje užregistruota 214 poliomieliito atvejų. Pernai per tokį pat laikotarpį - 128. Apie šios infekcinės ligos atvejus pranešta iš: Somalio (128), Nigerijos (43), Pakistano (25), Kenijos (13), Afganistano (4) ir Etiopijos (1).

Nors PSO jau prieš dešimtmetį (2002 m. birželį) paskelbė laisvą nuo poliomieliito viruso Europos regioną, o kartu ir Lietuvą, Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro (ULAC) specialistai ragina nepamiršti veiksmingiausios šios infekcijos profilaktikos ir kontrolės priemonės - skiepų.

Šių metų rugsėjo 10 d. iš Europos skubaus įspėjimo ir reagavimo sistemos gautas pranešimas apie Izraelyje išskirtą pirmojo tipo laukinio poliomieliito virusą nutekamuosiuose vandenyse. Iš 27 nutekamųjų vandenių telkinių buvo paimti vandens ėminiai, 85 ėminiuose išskirtas pirmojo tipo laukinis poliomieliito virusas. Taip pat iš 2000 vaikų iki 10 metų buvo paimti išmatų ėminiai ir 42 vaikams išskirtas pirmojo tipo laukinis poliomieliito virusas. Reaguodama į esamą situaciją Izraelio sveikatos ministerija pradėjo papildomą vaikų iki 9 metų vakcinaciją nuo poliomieliito. Šiuo metu Izraelyje neregistruotas nei vienas šios infekcinės ligos atvejis.

Remiantis Europos ligų prevencijos ir kontrolės centro bei PSO Europos regiono biuro rekomendacijomis išlaikyti Europą ir toliau laisvą nuo poliomieliito, šalys narės ragino asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros įstaigas suaktyvinti vykstančių į Izraelį asmenų skiepėjimąsi poliomieliito vakcina. Rekomendavo skiepytis asmenims,

kurie per pastaruosius penkerius metus nebuvo skiepyti nuo poliomieliito. Taip pat siūlė suaktyvinti epidemiologinę ir laboratorinę šios ligos priežiūrą šalyje.

Lietuvoje pagal vaikų profilaktinių skiepimų kalendorių, vaikai iki 6-7 metų paskiepijami penkiomis poliomieliito vakcinomis dozėmis. Skiepimo apimtys nuo poliomieliito pastaraisiais metais mažėja, bet išlieka gana aukštos, 2012 m., 2 metų vaikų tarpe jos siekė 92,8 procento.

Nors Lietuvoje paskutinis poliomieliito atvejis užregistruotas 1972 m. ir Lietuva priklauso laisvam nuo poliomieliito regionui, visada egzistuoja įvežtinių atvejų grėsmė. Atsinaujinantys infekcijos protrūkiai rodo, kad yra didelė galimybė, jog infekcija vėl pradės plisti. Plitimą gali sustabdyti tik laiku atlikta vakcinacija. Todėl Europos sveikatos priežiūros institucijos nuolat stebi situaciją ir siekia išlaikyti aukštą imunizacijos lygį.

ULAC specialistai primena, kad vakcinomis nuo poliomieliito yra įtrauktos į vaikų profilaktinių skiepimų kalendorių, todėl nuo skaudžių šios ligos pasekmių galima apsisaugoti nuo mažens. Daug keliaujantiems ir ypač vykstantiems į endemines poliomieliito šalis taip pat rekomenduojama peržiūrėti savo skiepų istoriją ir įvertinti poliomieliito infekcijos riziką.

Poliomielitas yra užkrečiama virusinė infekcija, kuri lengvai plinta tarp neskiepytų asmenų. Virusas įsiskverbia į nervų sistemą ir per keletą valandų sukelia paralyžių.

Parengė Imunoprofilaktikos skyriaus visuomenės sveikatos specialistas Giedrius Foktas.

Rugsėjo 28-oji - pasaulinė pasiutligės diena

Rugsėjo 28-ąją pasaulyje minima kovos su pasiutlige diena. Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro duomenimis, šiemet užfiksuotas vienas pasiutligės židinytis. Antrąjį šių metų ketvirtį medicinos pagalbos kreipėsi net 1954 asmenys, nukentėję nuo įvairių laukinių ir naminių gyvūnų. Tai dvigubai daugiau nei per pirmąjį šių metų ketvirtį (926).

Daugiausiai nukentėjusių nuo gyvūnų - Vilniaus ir Kauno apskrityse. Lietuvoje dažniausiai žmonės nukentia nuo šunų, kačių ir laukinių gyvūnų, tačiau pasitaiko, kad pasiutligės grėsmę sukelia ir naminiai galvijai. Didžioji dalis

laukinių gyvūnų pasiutligės atvejų pastaraisiais metais nustatomi pasienio su kaimynine Baltarusija rajonuose.

Pasaulinė pasiutligės diena minima kasmet rugsėjo 28 dieną. Tai yra prancūzų mokslininko, Luiso Pastero, kuris 1885 m. pirmasis su bendraautorais sukūrė vakciną nuo pasiutligės, mirties minėjimo diena.

Šios dienos minėjimas, tai pasaulinio masto akcija, kurios tikslas - atkreipti visuomenės dėmesį į šią žmonėms ir gyvūnams pavojingą ligą ir galimybes jos išvengti. Tarptautinį pasiutligės dienos minėjimą koordinuoja Pasiutligės kontrolės pasaulinis aljansas.

Tęsinys 7 p.

Pasiutligės situacija Pasaulyje

Pagrindiniai faktai:

- pasiutligės atvejai užregistruoti daugiau nei 150 šalių;
- kasmet daugiau nei 55 000 žmonių miršta nuo pasiutligės, daugiausia Azijoje ir Afrikoje;
- 40 proc. žmonių, kuriems įkando pasiutę gyvūnai - vaikai iki 15 metų;
- pasiutę šunys yra pagrindinė žmonių mirčių nuo pasiutligės priežastis;
- kiekvienais metais daugiau nei 15 milijonų žmonių visame pasaulyje yra paskiepijami poekspozicijine pasiutligės vakcina, tai padeda išsaugoti daugiau nei šimta tūkstančių žmonių gyvybių.

Dažniausiai nukenčia nuo šunų ir kačių

2013 m. pirmąjį pusmetį registruoti 2114 suaugusiųjų ir 763 vaikai, kurie nukentėjo nuo sveikų, nežinomų ar pasiutlige sergančių gyvūnų. 2012 m. per tą patį laikotarpį registruoti 2232 suaugusieji ir 953 vaikai, kurie nukentėjo nuo gyvūnų.

Per antrąjį šių metų ketvirtį sveiki šunys apkandžiojo 1118 asmenų, nežinomi - 476. 2013 m. pirmąjį pusmetį vieną žmogų sužalojo sergantis pasiutlige šuo. Per pastarųjų trijų metų pirmąjį ketvirtį nebuvo nei vieno atvejo, kad žmogų apkandžiotų pasiutlige sergantis šunys. Visiems nukentėjusiems buvo laiku suteikta medicininė pagalba ir skirta pasiutligės imunoprofilaktika. Lietuvoje dažniausiai žmonės nukenčia nuo šunų, 2013 m. pirmąjį pusmetį - 2350, 2012 m. tuo pačiu metu - 2530. Dėl kačių padarytų sužalojimų į medikus kreipėsi 440 asmenų.

2013 m. pirmąjį pusmetį į medikus kreipėsi tik vienas asmuo, kuris buvo apkandžiotas pasiutusio gyvūno. Per 2012 m. pirmąjį pusmetį daugiausiai pasiutligę sergančių gyvūnų, kurie apseiliojo, apkandžiojo ar kaip kitaip sužalojo žmones, buvo nustatyta tarp laukinių gyvūnų. 2012 m. pirmąjį pusmetį į medikus kreipėsi 10 žmonių, nukentėjusių nuo pasiutlige sergančių laukinių gyvūnų, kai tuo tarpu per 2011 m. pirmąjį pusmetį buvo užfiksuoti 8 tokie atvejai.

2013 m. pirmąjį pusmetį pasiutligės imunoprofilaktika skirta 1674 asmenims, tai sudarė 58 proc. visų nukentėjusių. 2012 m. imunoprofilaktika per pirmąjį pusmetį buvo skirta 59 proc. Nukentėjusių.

Pasiutligės atvejų mažėja

Šių metų pavasarį buvo pradėtas laukinių gyvūnų oralinės vakcinacijos nuo pasiutligės pavasario etapas. Kaip ir kasmet, visoje Lietuvos teritorijoje iš lėktuvų buvo išmėtyti jaukai su vakcina. Laukinių gyvūnų vakcinacija pradėdama nuo vakarinio Lietuvos pakraščio ir tęsiama visoje Lietuvos teritorijoje. Nuo 2006 m. sistemingai vykdomos laukinių gyvūnų vakcinacijos rezultatai džiugina.

Pastaraisiais metais Lietuvoje pasiutligės atvejų nustatoma vis mažiau - pernai nustatyti 5 pasiutligės atvejai, 2011 m. - 14. Tuo tarpu 2010 m. buvo nustatyti 33, 2009 m. - 63 pasiutligės atvejai. Šiemet užfiksuotas 1 pasiutligės židinis, pasiutlige sirgo šuo. Pastaraisiais metais didžioji dalis pasiutligės atvejų nustatyti laukinių gyvūnų populiacijoje pasienio su kaimynine Baltarusija rajonuose.

Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba įspėja gyventojus, kad radus jaukus su pasiutligės vakcina, jų negalima liesti.

Jeigu jaukai su vakcina aptinkami prie gyvenamųjų namų, būtina apie tai nedelsiant pranešti teritorinei valstybinei maisto ir veterinarijos tarnybai, kurios specialistai atvykę surinks jaukus su vakcina. Jaukai su vakcina nėra pavojingi naminiams gyvūnams, tačiau perdozavus jauko, galimos komplikacijos.

Kaip užsikrečiama pasiutlige

Žmonės pasiutlige užsikrečia, kai jiems įkanda, įdreskia ar apseilėja sergantis naminis ar laukinis gyvūnas ir su gyvūno seilėmis pasiutligės virusas patenka į žaizdą. Pavojingesni įkandimai į nuoga kūną, negu per rūbus. Labai pavojinga, kai pasiutę laukiniai gyvūnai giliai sukandžioja žmogui veidą: jam būdingas trumpesnis inkubacinis periodas ir didesnis pavojus susirgti pasiutlige.

Rečiau žmogus užsikrečia pasiutusio gyvūno seilėmis patekus į odos įbrėžimus, jungines ir gleivines. Kiti itin reti būdai užsikrėsti pasiutligės virusu - sukėlėjo išplitimas aerozoliu laboratorijose, kur dirbama su pasiutligės virusu, arba paciento, mirusio nuo netipiškos, nediagnozuotos pasiutligės, ragenos ir kitų organų persodinimas, ypač kai vieno donoro organai persodinami keliems recipientams. Lietuvoje tokių užsikrėtimų nėra buvę.

Iki šiol nėra veiksmingo pasiutligės gydymo. Nepaisant bandomų įvairių gydymo būdų, pagydyti sergančiųjų pasiutlige klinikinių simptomų stadijoje nepavyksta. Įkandus bet kokiam gyvūnui, rekomenduojama kreiptis į asmens sveikatos priežiūros įstaigą, kur gydytojas įvertinęs situaciją ir galimą riziką užsikrėsti pasiutlige, skirs profilaktinį pasiutligės vakcinacijos kursą.

Nespecifinės profilaktikos priemonėms priskiriami įvairiausi būdai, kuriais siekiama sumažinti pasiutligės viruso cirkuliavimo gamtoje intensyvumą bei sumažinti potencialiai užsikrėtusių laukinių gyvūnų kontaktus su žmonėmis tiesiogiai ar per laukinius gyvūnus. Šioms priemonėms priskiriamas ir pirminis žaizdos sutvarkymas. Įkandus gyvūnui, žaizdą rekomenduojama gerai išplauti, esant galimybei dezinfekuoti žaizdų dezinfekcijai tinkamomis priemonėmis. Tačiau šios priemonės neapsaugo nuo užsikrėtimo.

Parengė Imunoprofilaktikos skyriaus specialistas Giedrius Foktas.

Pasaulyje minima plaučių uždegimo diena

Lapkričio 12 -ąją Pasaulyje minima plaučių uždegimo diena. Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro specialistai primena, kad plaučių uždegimas (Pneumonija) yra plaučių audinio infekcinis pažeidimas, kuomet smulkausios plaučių dalys (alveolės) - prisipildo uždegiminio skysčio ir sutrinka jų funkcija.

Plaučių uždegimas - dažniausia mirties priežastis vaikų tarpe visame pasaulyje. Kiekvienais metais plaučių uždegimas sąlygoja 1,2 milijonų vaikų, jaunesnių nei 5 metai, mirtis. Tai sudaro 18 proc. visų vaikų, jaunesnių nei 5 metai, mirties atvejų visame pasaulyje.

Source: Black RE et al. Global, regional, and national causes of child mortality in 2008: a systematic analysis. *Lancet*. 2010 Jun 5;375(9730):1969-87. Epub 2010 May 11.
* WHO/UN estimates

Mirčių nuo infekcijų pasiskirstymas pasaulyje vaikų iki 5 metų amžiaus tarpe

Plaučių uždegimą gali sukelti daug sukėlėjų, įskaitant virusus, bakterijas ir grybelius. Dažniausias sukėlėjas - *Streptococcus pneumoniae* (pneumokokinės infekcijos sukėlėjas), kitas dažnas sukėlėjas - *Haemophilus influenzae B* tipas (Hib). Trečioje vietoje respiracinis sincitinis virusas (RSV). *Pneumocystis jiroveci* yra pneumonijos sukėlėjas, sąlygojantis mirtis ŽIV infekuotų asmenų tarpe.

Reikėtų pabrėžti, kad mirčių galima išvengti, nes nuo infekcijų, kurios sukelia pneumoniją, galima apsisaugoti

skiepijantis. Sukėlėjai plinta įvairiais būdais, tačiau dažniausiai galima užsikrėsti nuo sergančio čiaudinio ar kosinčio asmens (oro lašeliniu keliu). Priklausomai nuo sukėlėjo, skiriasi ligos klinika, gydymas ir profilaktika.

Virusų ir bakterijų sukeltų plaučių uždegimų požymiai yra gana panašūs: sunkus ir dažnas kvėpavimas; kosulys; karščiavimas; drebulys; apetito stoka; švokštimas (dažnesnis esant virusinei infekcijai). Esant ūmiai ligos eigai galimas rijimo sutrikimas, kas sąlygoja hipotermiją (žemą temperatūrą), konvulsijas (traukulius), ar net sąmonės netekimą.

Paprastai sveikų asmenų organizmas kovoja su infekcija, tačiau, kuomet imuninė sistema yra nusilpusi dėl lėtinių ligų ar kitų sveikatos sutrikimų, ženkliai padidėja tikimybė išsivystyti pneumonijai. Išskiriami tokie rizikos veiksniai: lėtinės ligos, imunosupresinė būklė, amžius (jaunesni nei 5 metų ir vyresni nei 65 metų amžiaus asmenys).

Plaučių uždegimo prevencija, tai ištisa strategija, kurios tikslas sumažinti vaikų mirtingumą. Skiepai nuo *Haemophilus influenzae B* tipo, pneumokokinės infekcijos, tymų, kokliušo yra efektyviausia profilaktikos priemonė. Svarbu neužmiršti nespecifinių apsaugos priemonių, tokių kaip: vengti kontakto su sergančiu asmeniu; kosint ir čiaudint užsidengti burną; išmesti panaudotas vienkartinės nosinaites; dažnai plauti rankas. Moksliniais tyrimais nustatyta, kad prevencija ir tinkamas gydymas padėtų išvengti net milijono vaikų mirčių pasaulyje kiekvienais metais.

Susirgus patariama nedelsiant kreiptis į šeimos gydytoją, kuris nustatys tikslią diagnozę ir skirs tinkamą gydymą.

Parengė Imunoprofilaktikos skyriaus visuomenės sveikatos specialistė Greta Gargasienė

Kviečia Pasaulinės AIDS dienos protmūšis: „AIDS: geriau žinoti“

Gruodžio 1 d. - Pasaulinė AIDS diena. Šios dienos tikslas propaguoti brandesnę visuomenės, politikų bei žiniasklaidos požiūrį į ŽIV/AIDS ligą ir ligonius bei siekti nulio naujų ŽIV užsikrėtimų, nulio diskriminacijos, nulio naujų mirčių nuo AIDS!

Šią progą Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras (ULAC) kviečia paminėti - **lapkričio 29 d.** (penktadienį) **Pasaulinės AIDS dienos išvakarėse** prisijungiant prie **protmūšio: „AIDS: geriau žinoti“**.

Prie šios gražios iniciatyvos jau prisijungė beveik 200 bendruomenių.

Visos užsiregistravusios organizacijos bus įtrauktos į Pasaulinės AIDS dienos rengėjų Lietuvoje sąrašą.

ŽIV/AIDS Lietuvoje

2012 m. Lietuvoje užregistruota 160 naujų susirgimo ŽIV infekcija atvejų. Atitinkamai 2011 m. - 166.

Per visą ŽIV infekcijos registravimo laikotarpį Lietuvoje iki šių metų birželio 1 d. užregistruoti 2136 ŽIV infekcijos atvejai, iš kurių 388 - moterims ir 1748 - vyrams.

Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro specialistai primena, **kad ŽIV neplinta:**

1. **Per orą, vandenį, maistą.** Neužsikrečiama kosint, čiaudint, bučiuojantis.

2. **Buitinio kontakto būdu.** Neužsikrečiama per prakaitą ar ašaras, naudojantis bendru tualetu, vonia, sauna, baseinu, indais, suolais, sporto įrankiais, liečiant vienas kitą, žaidžiant, gyvenant šalia užsikrėtusio asmens, valgant asmens, užsikrėtusio ŽIV, paruoštą maistą.

3. **Per vabzdžių įkandimus.** Virusas neplatina uodai ir erkės.

Europos supratimo apie antibiotikus diena 2013: kiekvienas yra atsakingas

Lapkričio 18 dieną Europoje šeštą kartą minima Europos supratimo apie antibiotikus diena.

Europos supratimo apie antibiotikus dienos tikslas - atkreipti visuomenės dėmesį į neteisingo antibiotikų vartojimo pasekmes, skatinti atsakingą ir tinkamą antibiotikų vartojimą.

Naujausiais Europos ligų prevencijos ir kontrolės centro duomenis labai padidėjo infekcijų sukėlėjų atsparumas karbapenemams. Penkios Europos sąjungos šalys pranešė apie išaugusį atsparių karbapenemams *Klebsiella pneumoniae* sukeltų infekcijų skaičių. Iš aštuonių šalių gautas pranešimas apie didėjantį *Acinetobacter* rūšių atsparumą šiems antibiotikams.

Karbapenemai - tai rezervinė antibiotikų grupė, skirta gydyti atsparių įprastiniams antibiotikams mikroorganizmų sukeltas infekcijas.

Neteisingas antibiotikų vartojimas:

- skatina atsparių bakterijų vystymąsi;
- naikina gerąsias organizmo bakterijas;
- sukelia pašalinius reiškinius.

Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro atmintinė pacientams:

Jei įmanoma išvengti infekcijų skiepais - pasiskiepykite.

Vartodami antibiotikus laikykitės gydytojo

nurodymų.

Nevartokite antibiotikų, jei sergate virusinėmis ūmiomis kvėpavimo takų infekcijomis ir gripu.

Visada vartokite antibiotikus pagal gydytojo receptą, o ne likučius arba be recepto įsigytus antibiotikus.

Nevartokite antibiotikų, skirtų kitam žmogui. Kaip ir dauguma vaistų, antibiotikai skiriami individualiai net ir panašios diagnozės atveju.

Paklauskite vaistininko, kaip sunaikinti antibiotikų likučius.

Gydytojams ir kitiems sveikatos priežiūros specialistams:

Skirkite antibiotikų tik esant reikalui, vadovaudamiesi mokslinėmis rekomendacijomis.

Jei įmanoma, nustatykite sukėlėją ir jo jautrumą antibiotikams ir skirkite ne plataus spektro antibiotikų, o padedančių įveikti tam tikrą infekciją.

Nesant galimybės nustatyti sukėlėjo ir jo jautrumo antibiotikams, prieš skirdami antibiotikų vadovaukitės netiesioginiais bakterinės infekcijos rodikliais.

Paiškinkite pacientams, kaip palengvinti peršalimo ir gripo simptomus be antibiotikų.

Konsultuokite pacientus, kodėl svarbu antibiotikus vartoti tinkamai.

Parengė Švietimo ir komunikacijos skyriaus specialistė Joana Tamkevičiūtė

Sveikiname iniciatyvos „Švarių rankų šokis“ nugalėtojus!

Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras (ULAC) drauge su Sveikatos apsaugos ministerija (SAM) bei Savivaldybių visuomenės sveikatos biurų asociacija dar rudenį pakvietė darželinukus, pradinių klasių moksleivius ir šeimas prisijungti prie iniciatyvos „Švarų rankų šokis 13“ - lavinti asmens higienos įpročius ir kūrybiškai pažvelgti į švarių rankų svarbą - sukurti originalų šokį, nufilmuoti ir, įkėlus į interneto svetainę youtube.com, atsiųsti mums.

„Švarių rankų šokio“ iniciatyva sulaukė daug dėmesio - užsiregistravo apie du šimtus konkurso dalyvių. Visi dalyviai pasirodė šauniai, o svarbiausia - išmoko, kaip teisingai plauti rankas. Nuo šiol jie mokės tai atlikti linksmai ir rankų plovimas galės būti smagiu žaidimu.

Visos šokėjų grupės bus apdovanotos ULAC padėkos raštais, o 19 šauniausiųjų - prekinio ženklo „Margarita“ ekologiškos produkcijos rinkiniais, bei „Vilniaus energijos“ įsteigtais prizais.

Pradžia 9 p.

Sveikiname nugalėtojus!

Iniciatyvos „Svarių rankų šokis“ nugalėtojai:

- Kauno I/d „Gandriukas“ Ančiukų grupė
- Kauno Šv. Pranciškaus mokykla 2b kl. mokiniai
- Kėdainių mokykla-darželis „Puriena“
- Kėdainių „Ryto“ pradinė mokykla pradinių klasių vaikų šokių

kolektyvas

- Klaipėdos I/d „Boružėlė“ Drugelių grupė
- Mažeikių I/d „Berželis“ Boružėlių grupė
- Mažeikių lopšelis- darželis „Buratinas“ 8 grupė
- Mažeikių Vyturio pradinė mokykla šokių būrelis „Piruetas“
- Pakruojo vaikų lopšelis - darželis „Vyturėlis“ Aitvariukų grupė
- Palangos lopšelis - darželis „Pasaka“ Rainiukų grupė
- Plungės r. Platelių daugiafunkcinio centro priešmokyklinė

Varpelio grupė

- Radviliškio Gražinos pag. m-los 3 b kl. Mokiniai
- Rokiškio r. Kamajų Antano Strazdo gimnazija 2-3 kl. mokiniai
- Šiaulių lopšelis-darželis „Dainelė“ Nykštukų grupė
- Telšių Nevarėnų pag. mokykla 1 kl. mokiniai
- Vilkaviškio I/d „Buratinas“ Varliukų-Abėciukų ir Debesiukų

grupė

- Vilniaus "Žiburio" pagrindinė mokykla 2-3 kl. mokiniai
- Vilniaus I/d „Puriena“ Gabijos šokis
- Mėtos (3 m.) ir mamos rankų šokis šeimos tapyto paveikslu

fone

Konkurso dalyvių šokius galite rasti:

<http://www.ulac.lt/lt/svarių-rankų-sokis-13-plauti-rankas-gali-buti-link>

Džiaugiamės, kad prie šios iniciatyvos prisidėjo ir prizus įsteigė:

Taip pat dėkojame šios iniciatyvos informaciniams rėmėjams:

Prenumeruokite ULAC naujienas! Gaukite aktualiausią informaciją!

**Daugiau informacijos Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro svetainėje
www.ulac.lt**